

Vedran Zlatić, student V. godine
Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu

**THE CONSTITUTIONAL STATE Oxford University Press, 2011., na 199
stranica Autor: Nick W. Barber**

U knjizi „The Constitutional State“ autor donosi zanimljivo izlaganje o državi kao o jednoj od mnogih društvenih grupa u koje se ljudi učlanjuju, ali koja je ipak po mnogo čemu specifična i različita od svih drugih društvenih asocijacija, izlaže nam njezine glavne značajke i različite oblike u kojima se ona može pojaviti kao i njezin odnos spram svojih članova. Autor ove knjige je **Nick W. Barber**, od 2013. godine profesor ustavnoga prava na Oxford University.

Ova knjiga ima 199 stranica. Na početku se nalazi Sadržaj (str. VII. – VIII.) i potom slijedi Uvod (str. XI. – XIII.). Središnji dio knjige sastoji se od deset poglavlja: **1. The Paths of Constitutional Theory** (str. 1. – 16.), **2. Approaching the State** (str. 17. – 35.), **3. The Members of the State** (str. 36. – 57.), **4. The Constitution of Social Groups** (str. 58. – 74.), **5. The State and its Constitution** (str. 75. – 88.), **6. Laws and Conventions** (str. 89. – 103.), **7. The Mentality of the State** (str. 104. – 123.), **8. The Responsibility of the State** (str. 124. – 144.), **9. Legal Pluralism** (str. 145. – 171.) i **10. Constitutional Pluralism** (str. 172. – 183.). Na kraju knjige nalazi se Bibliografija (str. 183. – 196.) te Indeks pojmova (str. 197. – 199.).

U **Uvodu** (str. XI. – XIII.) autor navodi kako ljudi, s jedne strane, teže učlanjivanju u različite društvene asocijacije, ali, s druge, imaju potrebu za individualnošću i autonomijom. Da bi se pomirile ove, po mnogo čemu suprotne težnje, svaka društvena asocijacija mora počivati na pravilima, normama koje omogućavaju njezino normalno funkcioniranje. Autor, nadalje, navodi da najvažniji oblik udruživanja ljudi predstavlja jedna specifična društvena organizacija – država; upravo ona je glavna tema ove knjige.

U prvom poglavlju **The Paths of Constitutional Theory** (str. 1. – 16.) autor izlaže s kojim se problemima suočava ustavna teorija. Tako navodi da, unatoč bogatoj tisućljetnoj tradiciji, ustavna teorija pati od svojevrzne krize identiteta pa tako njezine metode i svrha ostaju nejasne. Ističe kako postoje različiti pristupi ovoj teoriji i kako su svi podjednako važni, ali, ipak, interpretativna ustavna teorija prethodi ostalima. U nastavku knjige autor u kratkim crtama izlaže metodologiju ove teorije.

U drugom poglavlju **Approaching the State** (str. 17. – 35.) prof. Barber navodi da je država predstavljena kao kompleksna socijalna grupa koju, prema mišljenju većine, karakteriziraju tri elementa: teritorij, stanovništvo i sustav upravljačkih institucija. Ipak, zauzima stajalište da je ova lista nezadovoljavajuća, jer bi se, s jedne strane, tu moglo dodati još nekoliko drugih elementa koji su karakteristični za državu, a s druge strane, navedena tri elementa posjeduju i druge organizacije različite od države. Nadalje, u ovom poglavlju izlažu se dva shvaćanja države;

prvo polazi od institucija i zahtjeva koje te institucije imaju prema pojedincima, a drugu grupu čine oni koji državu razumijevaju kao društvenu zajednicu, grupu.

Treće poglavlje **The Members of the State** (str. 36. – 57.) donosi raspravu o odnosima koje ljudi mogu imati s državom i načinima na koji su ti odnosi u vezi s državnim svrhama i ciljevima. Najvažniji odnos koji može postojati između pojedinca i države jest odnos državljanstva. Autor nadalje izlaže koje su svrhe države, a na kraju poglavlja nalazi se izlaganje o prirodi državljanstva.

U četvrtom poglavlju **The Constitution of Social Groups** (str. 58. – 74.) Barber ukazuje na značaj što ga imaju pravila, pravna i nepravna, u oblikovanju svijeta u kojem živimo. Iznosi mišljenje da svaku grupu, bez obzira na njezinu veličinu, konstituiraju određena pravila koja vežu članove. Naglašava kako je za razumijevanje društvenih grupa (a naposljetku i same države) nužno razumjeti ulogu i značaj koji imaju pravila u njihovoj izgradnji. Na ovome mjestu raspravlja se o prirodi i vrstama pravila koja konstituiraju društvene grupe.

U petom poglavlju **The State and its Constitution** (str. 75. – 88.) obrađuju se pojmovi ustava i države. U ovom poglavlju autor pokušava odrediti granice i sadržaj ustava, negirajući tvrdnje da se ustav može odrediti kao unificirani set pravila. Profesor Barber na početku ovog poglavlja iznosi teoriju **H. Kelsena** o ustavu u formalnom i materijalnom smislu te o državi u formalnom i materijalnom smislu. Potom iznosi sadržaj ustava i navodi kako ustav sačinjavaju pravna, ali i nepravna pravila (što je posebice izraženo u ustavu Ujedinjenog Kraljevstva shvaćenog u materijalnom smislu) te raspravlja o ulozi i značaju običaja i načela u ustavu.

Šesto poglavlje **Laws and Conventions** (str. 89. – 103.) donosi nam autorovo izlaganje o odnosima između zakona i običaja. Prof. Barber naglašava da prepoznavanje razlika između zakona i (ustavnih) običaja predstavlja problem pravnim stručnjacima kako u Velikoj Britaniji tako i drugdje u svijetu. Obično se za temelj razlikovanja uzima tvrdnja da se zakoni mogu prinudno izvršiti preko sudova te se za njihovo nepoštovanje izriče sankcija (kazna), dok primjena običaja ovisi samo o političkom momentu. Druga razlika koja se često navodi sastoji se u tvrdnji da su zakoni međusobno povezani u koherentni sustav, a običaji, s druge strane, obično stoje samostalno bez neke vidljive međusobne veze. Autor se ne slaže s gore navedenim konstatacijama i smatra da je razlika između zakona i običaja u stupnju formaliziranosti (zakoni su strogo formalizirana pravila, dok običaji imaju puno manji stupanj formaliziranosti), stoga običaji s vremenom mogu postati zakonska pravila. U nastavku ovoga poglavlja autor iznosi argumente za svoje tvrdnje.

U sedmom poglavlju **The Mentality of the State** (104. – 123.) autor piše o djelovanju i akcijama koje poduzimaju socijalne grupe pa tako i država, te o namjerama koje imaju. Autor nam predočuje dvije različite teorije o „ponašanju“ društvenih grupa. Jedna od ovih teorija tvrdi da je neprimjereno pripisivati stanja svijesti društvenim grupama, dok zastupnici druge teorije smatraju da razne društvene asocijacije mogu imati neka stanja svijesti kao i pojedinci. U nastavku

ovog poglavlja, autor izlaže akcije koje država može poduzimati i namjere koje može imati kao društvena grupa, povezane s pravilima koja konstituiraju državu. Njihova ukupnost omogućava nam da pojedine države okarakteriziramo kao npr. agresivne, miroljubive itd.

U osmom poglavlju **The Responsibility of the State** (str. 124. – 144.) nailazimo na izlaganje o odgovornosti države za akcije što ih poduzima. Autor nas najprije upoznaje s različitim vrstama odgovornosti, a potom raspravlja o sposobnosti države da bude odgovorna za svoje akcije. Naposljetku nailazimo i na raspravu o moralnoj odgovornosti pripadnika neke države za nedjela koja je počinila ta država.

Deveto poglavlje **Legal Pluralism** (str. 145. – 171.) posvećeno je pravnom poretku i njegovoj ulozi u državi. Autor ističe da svaka država mora imati najmanje jedan pravni poredak pomoću kojega državne institucije mogu komunicirati s pripadnicima države. Poseban se naglasak stavlja na pravni pluralizam i razloge njegova nastanka te na njegov značaj i ulogu za državu. Kraj ovog poglavlja posvećen je ulozi pravnog pluralizma u kontekstu Europske unije.

U desetom poglavlju **Constitutional Pluralism** (str. 172. – 183.) autor izlaže što se podrazumijeva pod pojmom ustavnog pluralizma i govori o njegovom razlikovanju od pravnog pluralizma obrađenog u prethodnom poglavlju. Profesor Barber isto tako naglašava razlike između federalnog i konfederalnog državnog uređenja. Potom se rasvjetljava priroda Europske unije, tj. je li Unija već sada država ili je, pak, na putu da to tek postane u doglednoj budućnosti.

U ovoj knjizi profesor Barber se bavi prvenstveno pojmom države te je predstavlja kao specifičnu društvenu grupu u kojoj pojedinci ostvaruju interakciju, s jedne strane s državnim institucijama, a s druge strane i međusobno jedni s drugima. Da bi se uredili ovi, po mnogočemu kompleksni odnosi, svaka država posjeduje minimalno jedan pravni sustav, kao skup pravila koja služe za uspostavljanje i održavanje reda u državi. No, razvidno je da država svakako nije jedini oblik organiziranja suživota ljudi, nego naprotiv, postoje i mnogobrojni drugi oblici od kojih neki obuhvaćaju uži, a neki širi prostor od države. Stoga ova knjiga predstavlja nezaobilazan naslov za sve one koje zanimaju načini i oblici suživota ljudi u kompleksnim zajednicama.